

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 03 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 035 ФІЛОЛОГІЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ – ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

До складання вступного іспиту зі спеціальності 10.02.15 - загальне мовознавство допускаються особи, які мають вищу філологічну освіту з фаху «Мова та література». Здобувачі повинні володіти знаннями із загального мовознавства, лінгвістики, теоретичної фонетики, граматики, лексикології та стилістики, отриманими в типових університетських мовознавчих курсах.

Для проведення іспиту організується комісія у складі голови та 3-х членів. Комісія створюється щорічно і діє протягом календарного року.

II. ВИМОГИ ДО ВСТУПНИКІВ Вступний іспит передбачає перевірку і оцінку сформованості у вступників лінгвістичної компетенції на рівні В 2, наявності базових знань із загального мовознавства, а також здатності самостійно реалізувати здобуті знання в науковій роботі з актуальних проблем сучасної лінгвістики. Головною вимогою до теоретичної підготовки здобувачів є знання ними сучасних наукових напрямів та підходів у теоретичному мовознавстві. Відповіді здобувача із загального мовознавства повинні підтвердити ґрунтовне знання (в обсязі програми вищої філологічної освіти) сучасного стану науки про мову, загальної наукової проблематики та методів науково-дослідницького аналізу мовних явищ, а також історичного розвитку лінгвістики, який зумовлює її сучасний стан. Відповідаючи на питання з теоретичних аспектів вивчення мови, вступник повинен повністю розкрити зміст питання, показати своє вміння визначити, систематизувати та інтерпретувати мовні явища, виходячи із загальних закономірностей мовної системи та функціональних аспектів мовних одиниць.

III. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ЕКЗАМЕНУ Вступний іспит до аспірантури проводиться за екзаменаційними білетами. Білет складається з двох питань і бесіди за темою реферату. Білет включає два теоретичних питання із запропонованого нижче списку. Підготовка до вступного екзамену починається з вибору напряму і теми філологічного дослідження. На основі поданого вступником реферату, визначається науковий керівник, який у рецензії на реферат підтверджує актуальність і перспективність обраної теми, можливість наукового керівництва.

IV. ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ТЕОРІЇ МОВИ

1. Визначення наукової парадигми. Виділення мовознавчих парадигм у діяхронії. Парадигмальна переорієнтація сучасного мовознавства: сучасна антропоцентрична лінгвістика і подальший пошук епістемологічних домінант. Загальне мовознавство як інтегративна дисципліна, орієнтована на пошук універсалій та міжпарадигмальних зв'язків.
2. Мова як код. Функції мовної системи. Принципи функціонування мовної системи.
3. Когніція, інтерпретація та комунікація в аспекті функцій мовної системи.
4. Одиниці мови. Типи мовних одиниць. Критерії типологізації мовних одиниць. Функціональний підхід до класифікації мовних одиниць. Явище функціональної переорієнтації. Одиниці мови та одиниці мовлення.
5. Мовознавство і семіотика. Підходи до природи знаку. Типології мовних знаків (Ф. де Сосюр, Ч.С. Пірс, Ч.У. Моріс та ін.).
6. Мовні значення. Типи мовних значень. Семантична структура слова. Структура лексичного значення слова. Типи лексичних значень. Критерії типологізації лексичних значень.
7. Типи граматичних значень. Критерії типологізації граматичних значень. Полісемія як універсальна властивість елементів відкритої системи та її роль в номінативних процесах.
8. Мова як система. Властивості мовних систем як відкритих і закритих. Парадигматичні, синтагматичні, ієрархічні відношення в мовній системі. Оpozитивність, валентність, дистрибуція мовних одиниць як різновиди системних відношень.
9. Принципи структурної організації мови. Рівні мовної структури. Проблема кількості мовних рівнів.
10. Фонетико-фонологічний рівень мовної системи. Сегментні одиниці фонології. Фонема. Функції фонем. Дистрибуція фонем. Диференційні та інтегральні ознаки фонем. Фонологічна система мови.
11. Парадигматика і синтагматика фонем. Типи фонологічних опозицій. Концепції фонем у фонологічних школах ХХ ст. Силабема. Типи силабем. Суперсегментні одиниці фонології. Наголос. Типи наголосу. Функції наголосу. Інтонація. Типи інтонації. Функції інтонації.
12. Морфемно-дериваційний рівень мови. Питання виділення морфемно-дериваційного рівня в структурі конкретної мови. Одиниці морфемно-дериваційного рівня та їх ієрархія. Морфема. Типи морфем (структурно-позиційні, семантичні, функціональні).

13. Словотвірна пара, словотвірний тип, словотвірний ланцюг, словотвірна парадигма, словотвірне гніздо. Словотвірний формант. Словотвірний спосіб. Морфемні (морфологічні) способи деривації та їх різновиди. Не морфемна (неморфологічна) деривація та її різновиди.

14. Лексико-семантичний рівень мовної системи. Лексичне значення та його типи. Одиниці лексико-семантичного рівня. Слово і лексема. Семема і сема. Компонентний аналіз структури лексичної семантики слова. Системні відношення в лексиці (епідигматичні, парадигматичні, синтагматичні).

15. Полісемія. Синонімія. Антонімія. Омонімія. Гіпонімія. Лексико-семантичне поле. Джерела формування словникового складу мови. Диференціація словникового складу мови.

16. Синтаксичний рівень мовної системи. Одиниці синтаксичного рівня мови (речення, словосполучення, синтаксема, синтаксична форма слова, семантико-синтаксичний компонент). Основні ознаки речення. Предикативність і синтаксична модальність, типи синтаксичної модальності. Структурно-семантична схема речення.

17. Речення і висловлення. Порядок слів у реченні. Актуальне членування речення. Типи синтаксичних зв'язків у реченні і словосполученні. Паратаксис і гіпотаксис. Типи речень у мовах світу.

18. Мова і мислення. Концептуалізація та категоризація світу. Слово, поняття і концепт. Речення і судження. Мова і картина світу. Гетерогенність концепту. Підходи до витлумачення сутності концепту. Когнітивні процедури та їхнє відображення в мовних і мовленнєвих конструктах.

19. Проблема домовного мислення. Основні види процесів мислення: практично-дієвий, наочно-образний та словесно-логічний. Основи мисленнєвих процесів.

20. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку людини. Мислення та афазія. Проблема внутрішнього мовлення. Психолінгвістика як розділ мовознавства, що вивчає взаємостосунки мови, свідомості та мислення. Методика проведення психолінгвістичних експериментів. Мовні значення і логічні категорії. "Зони перетину" психолінгвістики, нейролінгвістики та когнітивної лінгвістики.

21. Мова і суспільство. Мовна норма та її критерії. Стандартизація мови і кодифікація мовної норми. Літературна мова та її функціонально-стилістична диференціація. Лінгвостилістичні та соціолінгвістичні аспекти народної мови, просторіччя, жаргонів, професійних підмов.

22. Мова і засоби масового інформування та спілкування. Мова та етнос. Мова і раса. Базові напрямки досліджень у галузі етнолінгвістики.
23. Походження мови. Проблема походження мови взагалі і походження конкретних мов. Основні гіпотези походження мови. Теорії моногенезу і полігенезу. Концептуальні відмінності основних гіпотез походження мови.
24. Розвиток мови. Проблема розвитку мови, вдосконалення мови і змін у мові. Концепція синхронії і діакронії у вченні Ф. де Соссюра та її сучасна оцінка. Процеси диференціації та інтеграції в розвитку мов світу. Теорія стадіальності в розвитку мови. Первинна і вторинна матеріальні форми існування мови. Гіпотеза структурно-типологічного вдосконалення як основного змісту мовного розвитку. Внутрішні і зовнішні причини змін у мові. Темпи змін мови. Базові закономірності поступу мовних змін.
25. Класифікація мов світу. Типи класифікацій (генеалогічна, типологічна, ареальна). Генеалогічна класифікація. Мовна сім'я як основна класифікаційна категорія. Ознаки визначення спорідненості мов. Мовні сім'ї в генеалогічній класифікації мов. Розподіл мов світу за мовними сім'ями. Ностратична макросім'я мов.
26. Типологічна класифікація мов. Структурно-типологічна класифікація. Історія створення структурно-типологічної класифікації. Типи мови і тип у мові. Політипологізм конкретних мов. Фрагментарна типологія і системна типологія. Функціональна (соціальна) типологія мов.
27. Типи мов за комунікативним статусом: мови міжетнічного спілкування (міжнародні, міжнаціональні, регіональні), мови внутрішньо етнічного спілкування. Піджини і креольські мови. Ареальна класифікація мов. Мовні союзи. Формування мовних союзів.
28. Мова як історична категорія. Статика й динаміка мови. Причини (внутрішньосистемні та екстралінгвальні) та темпи мовних змін. Синхронний стан мови як динамічна рівновага між тенденціями до сталості й тенденціями до змін. Прогресивний характер мовної еволюції. Історія мови та її хронологічні зрізи - періоди в історії мов.
29. Мовні контакти та взаємодія мов. Поняття мовного союзу і явище набутої мовної спорідненості. Ареальна лінгвістика. Дивергенція (диференціація) та конвергенція (інтеграція) - основні процеси розвитку мов. Синхронія та діакронія як аспекти лінгвістичного дослідження.
30. Основні категорії комунікативної лінгвістики. Комунікація як центральне поняття комунікативної лінгвістики. Мовна особистість: комунікативна компетенція та мовленнєва поведінка. Сутність мовленнєвого жанру як категорії комунікації.

31. Ознаки типової комунікативної ситуації. Комунікативні стратегії і тактики як комунікативні категорії. Пресупозиція як універсальна категорія комунікативної ситуації. Соціальні ролі комунікантів у міжособистісній комунікації. Витоки та сучасний стан досліджень невербальних компонентів комунікації.

32. Дискурсологія в контексті розвитку сучасного мовознавства. Визначення дискурсу в сучасній лінгвістиці. Співвідношення понять «текст» і «дискурс» у мовознавстві. Типологія дискурсу. Дискурс-аналіз як новітній метод лінгвістичних досліджень.

33. Лінгвістика тексту. Сучасна теорія тексту. Об'єкт і предмет лінгвістики тексту. Напрями лінгвістики тексту (структурно-граматичний, текстової семантики, комунікативно-прагматичний, семіотичний, лінгвокультурологічний, етнолінгвістичний, когнітивний, прикладний). Основні одиниці (категорії) тексту як ознаки текстуальності: інтенційність, інформативність, цілісність, членованість, мовна зв'язність (когерентність), прийнятність, ситуативність, інтертекстуальність (інтерсеміотичність), модальність, референційність, антропоцентричність, адресантність, інтерактивність. Поняття контексту та його типи. Специфіка імпліцитності тексту (імплікатура, підтекст, пресупозиція та фонові знання).

34. Лінгвістична герменевтика. Проблеми інтерпретації тексту. Лінгвопоетика та наратологія як розділи сучасної лінгвістики тексту.

35. Прикладні аспекти мовознавства. Проблематика прикладної лінгвістики. Мовознавство та комп'ютерна лінгвістика. Інформаційно-пошукові системи. Штучний інтелект. Гіпертекст. Технологія гіпертексту та її використання в інформаційних системах.

36. Теорія і практика машинного перекладу. Переклад як прикладна лінгвістична дисципліна. Соціолінгвістика і проблеми мовного будівництва, теорії мовного планування. Лексикографія; типи словників; формати електронних словників. Криміналістична лінгвістика. Гендерні студії.

37. Проблематика Інтернет-лінгвістики. Штучні мови. Структурна і математична лінгвістика (обчислювальна, статистична, інженерна, алгоритмічна лінгвістика).

38. Проблематика квантитативної (кількісної) та комбінаторної лінгвістики. Корпуси як засоби опису і використання мови.

39. Лінгводидактика. Теорія та методика викладання мови. Автоматизовані системи навчання.

40. Нейролінгвістика. НЛП як психотерапевтичний метод. Предмет і завдання політичної лінгвістики. Методика контент-аналізу та метод когнітивного картування. Медіалінгвістика як наука про вивчення мови ЗМІ.

V. ВИМОГИ ДО РЕФЕРАТУ Мета реферату: перевірити вміння здобувача працювати з науковою літературою, а саме: пояснити суть концепцій, що зіставляються, виділити їх головні тези, проаналізувати прочитане та висловити власні думки стосовно змісту наукової літератури з проблематики реферату. Вступник повинен продемонструвати володіння термінологічним апаратом сучасної лінгвістики, зокрема з нових напрямів досліджень.

Вимоги до змісту реферату: 1. Глибокий аналіз теоретичних праць з обраної теми. Репрезентативність літератури повинна бути відображена не лише в бібліографії, а й у тексті реферату. 2. Всебічне розкриття теми з акцентом на головних проблемах. 3. Логічний і послідовний виклад матеріалу за чітким планом, складеним за окремими питаннями та проблемами теми, а не за авторами. 4. Відображення різних підходів до явищ, що розглядаються, та виокремлення дискусійних питань. 5. Висловлення власної позиції щодо репрезентованого змісту. 6. Власна візія зв'язку між реферованою темою і своїм перспективним дослідженням. Вимоги до оформлення реферату: 7. Обсяг реферату - 24 сторінки тексту, набраного на комп'ютері (шрифт Times New Roman, розмір 14, 1,5 інтервали, зі стандартними полями), не враховуючи бібліографічного списку та додатків, якщо вони є; 8. У бібліографічний список включаються теоретичні праці, подані в алфавітному порядку і оформлені з урахуванням стандартних вимог (див. нижче). Використання літератури іноземними мовами обов'язкове. 9. У тексті реферату необхідно робити посилання на авторів при наведенні цитат, різних точок зору, при висвітленні того чи іншого питання за таким зразком: (Почепцов 1981, с. 25). Повні вихідні дані праці, на яку робиться посилання, наводяться у списку літератури.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ 1. Мова як системно-структурне утворення. 2. Лінгвістика ХХІ ст.: основні рольові теоретичні моделі. 3. Основні рольові теоретичні моделі в лінгвістиці ХХ ст.: структуралізм vs. генеративізм. 4. Загальні проблеми порівняльного дослідження мов: компаративістика vs. типологія. 5. Ключові підходи до пояснення механізмів взаємодії мови та мислення. 6. Теоретичні підвалини семіотики в її історичному та сучасному контексті. 7. Основні школи та напрями когнітивної лінгвістики. 8. Фонема як базова одиниця мови. Інтерпретація фонем у різних фонологічних школах. 9. Фонетична риторика у мовленнєвій комунікації. 10. Сучасний стан дискурологічних студій. 11. Концептуальна картина світу: етнічний та мовний складники. 12. Сучасні підходи до аналізу художнього тексту. 13. Концептуальна та мовна картини

світу у лексикологічному ракурсі. 14.Актуальні проблеми сучасної лексикології. 15.Лінгвопрагматичні студії в Україні та за її межами у ХХ - на початку ХХІ ст. 16. Лінгвістичні категорії теорії номінації в їх історичному та сучасному вимірах. 17.Семантика та прагматика фразеологічних одиниць. Семантичні зрушення у фразеологізмах. 18.Теорія мовленнєвих актів: традиційний та дискурсивний підходи. 19. Прагматика слова та прагматика речення. 20. Лінгвістична концепція Хомського: еволюція ідей. 21.Частини мови у світлі різних лінгвістичних концепцій. 22. Сучасний стан синтаксичної теорії речення та його витоки. 23. Граматична категорія дієслова в англійській та українській мовах. 24.Взаємодія номінативних та комунікативних аспектів речення. 25. Основи аналізу дискурсу. 26. Комунікативна лінгвістика: стан розробки, теоретичні засади. 27.Образність та символіка поетичного тексту: основні концепції та підходи. 28.Функціональні стилі: еволюція та сучасний стан досліджень. 29.Текстові категорії в лінгвістичному висвітленні. 30.Англійська мова у контексті ділового спілкування.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Brown G. Discourse Analysis / G. Brown, G. Yule. - Cambridge : Cambridge University Press, 1996. - 288 p.
2. Dijk van T.A. Principles of Critical Discourse Analysis / T.A. van Dijk // The sociolinguistic Reader. - 1998. - Vol. 2 : Gender and Discourse. - P. 367393.
3. Halliday M.A.K. Language, context and text : aspects of language in a socialsemiotic perspective / M.A.K. Halliday, R. Hasan. - Oxford : Oxford University Press, 1991. - 264 p.
4. Jakobson R. The Framework of Language / Roman Jakobson. - East Lansing : University of Michigan Press, 1980. - 132 p.
5. Kristeva J. Le language, cet inconnu / J. Kristeva. - P.: Ed. du Seuil, 1981. - 334 p.
6. Leech G.N. Principles of Pragmatics / G.N. Leech. - L.: Longman, 1983. - 250 p.
7. Searle J.R. Conversation / John R. Searle. - Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1992. - P. 7-29.
8. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. — Oxford, 1983.
9. Titscher S. Methods of Text and Discourse Analysis / S. Titscher, M. Meyer, R. Wodak, E. Vetter. - L.: Sage, 2000.

10. Барт Р. Лингвистика текста / Р. Барт // Новое в зарубежной лингвистике. - М.: Прогресс, 1978. - Вып. VIII. - С. 442-449.
11. Бартминьский Е. Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике / Ежи Бартминьский. - М.: Индрик, 2005. - 528 с.
12. Бацевич Ф.С. Нариси з комунікативної лінгвістики / Флорій Сергійович Бацевич. - Львів : Вид. центр Львівськ. нац. ун-ту, 2003. - 247 с.
13. Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи / Флорій Сергійович Бацевич. - Львів : ПАІС, 2005. - 262 с.
14. Бацевич Ф.С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень / Флорій Сергійович Бацевич. - К. : ВЦ Академія, 2008. - 240 с.
15. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови: лінгвофілософські нариси / Флорій Сергійович Бацевич. - К.: ВЦ Академія, 2009. - 192 с.
16. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: [монографія] / Флорій Сергійович Бацевич. - Львів : ПАІС, 2010. - 336 с.
17. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика: учебное пособие / Марина Анатольевна Бовтенко. - М.: Флинта: Наука, 2005. - 216 с.
18. Бондарко А.В. Функциональная грамматика / Александр Владимирович Бондарко. - Л.: Наука, 1984. - 136 с.
19. Вайсгербер Й.Л. Родной язык и формирование духа / Йоханн Лео Вайсгербер. - М.: УРСС Эдиториал, 2004. - 232.
20. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / Анна Вежбицкая. - М. : Языки славянской культуры, 2001. - 272 с.
21. Воробьева О.П. Текстовые категории и фактор адресата / Ольга Петровна Воробьева. - К. : Вища школа, 1993. - 200 с.
22. Вступ до мовознавства: навчальний посібник / [За ред. І.О. Голубовської]. - К.: ВПЦ Київський університет, 2007. - Ч.1. - 99 с.
23. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. - М.: КомКнига, 2007. - 148 с.
24. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу / Ірина Олександрівна Голубовська. - К.: Логос, 2004. - 284 с.
25. Горелов И.Н. Основы психолингвистики / И. Н. Горелов, К.Ф. Седов. - [3-е перераб. и дополн. изд.]. - М. : Лабиринт, 2001. - 304 с.

26. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Дмитрий Борисович Гудков. - М. : Гнозис, 2003. - 288 с.
27. Гумбольдт фон В. Избранные труды по языкознанию / Вильгельм фон Гумбольдт. - М. : Прогресс, 2000. - 400 с.
28. Дементьев В.В. Непрямая коммуникация и ее жанры / Валерий Васильевич Дементьев. - Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2000. - 248 с.
29. Дискурс іноземномовної комунікації : [колективна монографія / під заг. ред. Кусько К. Я.]. - Львів, 2001. - 495 с.
30. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: [колективна монографія / під заг. ред. Шевченко І.С.]. - Х. : Константа, 2005. - 356 с.
32. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / Віктор Володимирович Жайворонок. - К.: Довіра, 2006. - 703 с.
33. Залевская А.А. Психолінгвістическіе ісследования. Слово. Текст: Избранные труды / Александра Александровна Залевская. - М.: Гнозис, 2005. - 543 с.
34. Иная ментальность / [Карасик В.И., Прохвачева О.Г., Зубкова Я.В. и др.]. - М.: Гнозис, 2005. - 352 с.
35. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / Оксана Сергеевна Иссерс. - М. : Едиториал УРСС, 2002. - 284 с.
36. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / Владимир Ильич Карасик. - Волгоград : Перемена, 2002. - 477 с.
37. Карпіловська Є.А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: підручник / Євгенія Анатоліївна Карпіловська. - Донецьк: ТОВ ЮгоВосток, Лтд, 2006. - 188 с.
38. Колесов В.В. Язык и ментальность / Владимир Викторович Колесов. - СПб. : Петербургское востоковедение, 2004. - 240 с.
39. Компанцева Л.Ф. Інтернет-лінгвістика: підручник / Лариса Феліксівна Компанцева. - Луганськ: Янтар, 2012. - 300 с.
40. Кононенко В.І. Мова і народна культура / В.І. Кононенко // Мовознавство. - 2001. - № 3. - С. 62-69.
41. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / Олег Александрович Корнилов. - М. : ЧеРо, 2003. - 349 с.
42. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства: підручник / Михайло Петрович Кочерган. - К.: Видавничий центр Академія, 2006. - 424 с.

43. Кочерган М.П. Загальне мовознавство / Михайло Петрович Кочерган. - К. : Видавничий центр Академія, 2006. - 464 с.
44. Красных В.В. Свой среди чужих: миф или реальность? / Виктория Владимировна Красных - М. : Гнозис, 2003. - 375 с.
45. Крейдлин Г.Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык / Григорий Ефимович Крейдлин. - М. : Новое литературное обозрение, 2002. - 592 с.
46. Кубрякова Е.С. Язык и знание / Елена Самуиловна Кубрякова. - М.: Языки славянской культуры, 2004. - 560 с.
47. Левицкий В.В. Семасиология: монография для молодых исследователей / В.В. Левицкий. - Винница : Нова Книга, 2012. - 680 с.
48. Лосев А.Ф. Знак, символ, миф / А.Ф. Лосев. - М.: Изд-во МГУ, 1982. - 480 с.
49. Лотман Ю.М. Избранные статьи / Ю.М. Лотман. - Таллинн: Александра, 1992. - Т.1: Статьи по семиотике и типологии культуры. - 479 с.
50. Лурия А.Р. Основные проблемы нейролингвистики / Александр Романович Лурия. - М.: Книжный дом Либроком, 2009. - 256 с.
51. Маслова В.А. Лингвокультурология: учебное пособие / Валентина Авраамовна Маслова. - М.: ИЦ «Академия», 2004 - 208 с.
52. Мечковская Н.Б. Общее языкознание : Структурная и социальная типология языков / Нина Борисовна Мечковская. - М.: Амалфея, 2000. - 368 с.
53. Попова З.Д. Язык и национальная картина мира / З.Д. Попова, И.А. Стернин. - [2-е изд.]. - Воронеж : Истоки, 2003. - 60 с.
54. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно- дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько. - Запоріжжя: Прем'єр, 2008. - 332 с.
55. Седов К.Ф. Дискурс и личность: эволюция коммуникативной компетенции / Константин Федорович Седов. - М.: Лабиринт, 2004. - 320 с.
56. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. - Полтава: Довкілля, 2006. - 716 с.
57. Семереньи О. Введение в сравнительное языкознание / Освальд Семереньи. - М.: УРСС Эдиториал, 2002. - 399 с.

58. Снитко Е.С., Кулинич И.А. Русский язык в этнолингвистическом освещении : Лекционный курс. - К.: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2005. - 88 с.
59. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / Фердінанд де Соссюр. - К.: Основи, 1998. - 328 с.
60. Степанов Ю.С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации / Юрий Сергеевич Степанов. - М.: Языки славянских культур, 2007. - 248 с.
61. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация : учебное пособие / Светлана Григорьевна Тер-Минасова. - М.: Слово, 2000. - 624 с.
62. Тищенко О.В. Обрядова семантика у слов'янському мовному просторі / Олег Володимирович Тищенко. - К.: КДЛУ, 2000. - 236 с. 63. Хэмп Э. Словарь американской лингвистической терминологии / Эрик Хэмп. - М.: Прогресс, 2002. - 536 с.